

Erika JURÍKOVÁ: *Columba laureata. Panegyrické tlače z produkcie trnavskej univerzitetnej tlačiarne*. Krakow: Towarzystwo Slowaków w Polsce 2014. 199 s.

POSUDOK

Téma monografie predloženej ako habilitačný spis obracia našu pozornosť na špecifickú produkciu trnavskej univerzitetnej tlačiarne, na latinské panegyriky. Počas 130 rokov pôsobenia vydávala akademická tlačiareň v Trnave diela náboženské, didaktické, vedecké i vedecko-populárne, pričom sa verne pridžala odkazu zakladateľa starobylej Trnavskej univerzity, kardinála Petra Pázmaňa, aby okrem latinčiny vychádzali tlače aj v maďarskom, slovenskom, nemeckom, chorvátskom a ďalších jazykoch. Produkcia tlačiarne mala výrazný podiel na vzostupe Trnavy ako kultúrno-vzdelávacieho centra dnešného Slovenska, ale svojím spôsobom aj na rozvoji slovenskej kultúry a vedy, literatúry i národného povedomia, pretože Trnavská univerzita, pri ktorej tlačiareň pôsobila, bola svojho času jedinou vzdelávacou ustanovizňou univerzitetného typu na našom území.

Dr. Juríkovej nie je problematika jej pôsobenia nijako cudzia. Svojím vedeckým zameraním zasahuje okrem iného do výskumu o osobnostiach pôsobiacich na Trnavskej univerzite, či už ide napr. o Mateja Bela alebo Sambuca. Je autorkou radu parciálnych štúdií o Trnavskej univerzite, o osobnostiach univerzity i o význame jej knižnej produkcie. Dosvedčujú autorkinu erudíciu a dobrú orientáciu v skúmanej oblasti.

Panegyrické diela sa v literárnej vede spomínajú zväčša len okrajovo a nie je im pripisovaná vysoká literárna kvalita. Ich význam však tkvie v odraze aktuálneho spoločenského, politického, náboženského a kultúrneho diania, i keď je do istej miery poplatný mecénovi. Erika Juríková predstavuje vybrané panegyrické tlače trnavskej univerzitetnej tlačiarne na 109 stranách (s. 40 – 149, kapitoly IV - VI). Sú ťažiskom monografie, pričom sa autorka zameriava na tri hlavné tematické okruhy. Prvý tvoria tlače venované Trnavskej univerzite, jej hlavným predstaviteľom a mecénom (s. 40 – 85), druhý oslavné verše venované Habsburgovcom, keďže založenie univerzity i ukončenie jej existencie v Trnave je s nimi úzko spojené (s. 86 – 115) a napokon tretí okruh kreujú smútočné a konzolačné texty vydané v trnavskom univerzitetnom prostredí (s. 116 – 149). Úvod každej z týchto kapitol ponúka čitateľovi krátky historický exkurz k predstavovanému typu panegyrických textov. Po ňom nasleduje analýza konkrétnych diel s latinsko-slovenskými ukázkami, pričom autorka kladie dôraz na tlače, ktoré sú výnimočné osobou

autora či adresáta, svojím obsahom, formou, resp. kreatívnosťou spracovania a syntézy antického a kresťanského sveta. Jednotlivé kapitoly uzatvárajú reprezentatívne oslavné texty v latinčine s paralelným slovenským prekladom a doplnené poznámkovým aparátom.

Nosným častiam monografie predchádzajú tri úvodné kapitoly. Prvá sa venuje Trnavskej univerzite ako centru barokovej vzdelanosti (s. 15 – 25). Stručne si všíma dejiny univerzity i tlačiarne a charakterizuje jej knižnú produkciu. Opomenutý nie je ani slovenský literárny barok, do ktorého trnavské univerzitné tlače chronologicky spadajú, a tiež jeho miesto v dejinách slovenskej literatúry a kultúry vôbec. V druhej kapitole s názvom „Panegyrické tlače ako reprezentatívna zložka barokovej literatúry“ (s. 26 – 34) akcentuje autorka aj význam oslavných básní pre zámery a potreby jezuitov, ktorí boli správcami univerzity v Trnave. Napokon sa, v tretej z úvodných kapitol (s. 35 – 39), pristavuje pri slovenskej odbornej terminológii vzťahujúcej sa na oslavné tlače. Napriek úzu zaužívanému v slovenčine sa Erika Juríková snaží o jasnú diferenciu medzi textom, žánrom a tvorcom. Vychádzajúc z pôvodného významu slov používa termín *panegyrik* vo význame oslavný text, termín *panegyrika* na označenie oslavnej literatúry ako celku a slovom *panegyrista* označuje autora oslavného diela. Tento jej krok si určite zaslúži pozornosť; terminológia, ktorú sa rozhodla používať, je totiž vo vyjadrovaní zmyslu textu, oproti tej zaužívanej, prehľadnejšia, presnejšia a aj vhodnejšia.

V závere (v slovenskom, nemeckom, anglickom a maďarskom jazyku) autorka sumarizuje povedané a konštatuje, že panegyriky, hoci obsahujú tzv. *loci communes*, nesú výrazné znaky účelovosti a ich obsah treba vnímať s nadhľadom, predsa sú indikátorom pomerov v spoločnosti a neraz prinášajú podrobné informácie o osobe alebo udalostiach, ktoré nie sú zaznamenané v historických prameňoch. Tvoria tak dôležitú súčasť novolatinskej literatúry a neexistuje dôvod pre ich podceňovanie.

Text monografie dopĺňa menný register, ktorý dáva čitateľovi možnosť rýchleho vyhľadávania a orientácie v texte. Bibliografia reflektuje významnú literatúru na danú tému; obsahuje viac ako 180 položiek, pričom sa zvlášť uvádzajú trnavské tlače (44 záznamov) a zvlášť sekundárna literatúra (141 záznamov). Predstavu čitateľa o panegyrikoch vydaných v trnavskej akademickej tlačiarňi vhodne dopĺňa obrazová príloha s ich ukážkami.

Kniha sa vyznačuje presnou terminológiou a kultivovaným jazykom. Autorka prejavila v práci rozhladenosť a jednoznačne prispela k rozšíreniu poznatkov v danej oblasti bádania. Dbala tiež na dodržiavanie jazykovej normy v slovenčine. Niekoľko drobných chýb však uniklo jej pozornosti – napr. nesprávne vyskloňovanie substantív *literatúra* na s. 28, pozn. 29 a *univerzita* na s. 104, adjektíva *kaločský* na s. 109, absencia spoluhlásky „n“

v substantíve *splnenie* na s. 83, použitie „z“ namiesto „s“ v slove *personifikácia* na s. 119, a pod. Zvlášť musím upozorniť na termín *distichon*, ktorý je uvedený nekorektne, s ypsilonom v predpone (s. 102, 104, 105, 108). Keďže je reč o elegickom distichu – dvojverší, správne použitou gréckou predponou je prefix *di-* zodpovedajúci latinskému *bis* a naznačujúci dvojnásobok, nie prefix *dys-* znamenajúci poruchu či zoslabnutie.

Celkovo konštatujem, že predložená habilitačná práca **spĺňa požiadavky** štandardne kladené na úroveň prác tohto typu v klasickej filológii a **odporúčam** na jej základe udeliť Mgr. Erike Juríkovej, PhD., vedecko-pedagogický titul **docent** vo vednom odbore **klasické jazyky**.

V Prešove 18. 8. 2014

doc. Mgr. Erika Brodňanská, PhD.